

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародний бізнес в умовах економічної інтеграції

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

вид дисципліни: **обов'язкова**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“__” серпня 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. е. н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Дерід І.О.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від “__” серпня 2019 року № 1

В.о. завідувача кафедри

_____ Дерід І.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “__” серпня 2019 року № 1

Голова методичної комісії

_____ Григорова-Беренда Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародний бізнес в умовах економічної інтеграції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

магістра

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у сфері міжнародної економічної інтеграції, розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів, рівнів, видів, масштабів поширення та перспектив розвитку міжнародної економічної інтеграції господарюючих суб'єктів, усвідомлення умов, що економічна інтеграція створює для міжнародного бізнесу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- розуміти сутність міжнародної економічної інтеграції;
- знати рівні та форми міжнародної економічної інтеграції, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних об'єднань підприємств;
 - оволодіти методами дослідження організаційних та економічних процесів при міжнародній інтеграції підприємств;
 - оволодіти концепціями, методами та технологіями реалізації стратегії міжнародної економічної інтеграції підприємств;
 - уміти творчо аналізувати стан і тенденції розвитку міжнародної інтеграції на мікро-, мезо- та макрорівні.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
<u>Денна форма навчання</u>	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-ий	-й
Семестр	
1-ий	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.-	год.
Лабораторні заняття	
Не заплановано	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота (5 годин в межах самостійної роботи)	

1.6. Заплановані результати навчання

Знати:

- сутність та концепції міжнародної економічної інтеграції;

- принципи, форми та міжнародні правові засади міжорганізаційного, субрегіонального і міжрегіонального економічного інтегрування, сучасні особливості і тенденції його розвитку;

- економічні, правові та інституційно-політичні механізми регулювання процесів міжнародної економічної інтеграції.

Вміти:

- вільно орієнтуватися в проблематиці курсу
- самостійно використовувати новітні підходи до оцінки ефективності міжнародної економічної інтеграції;

- аналізувати роль та місце господарюючих суб'єктів у міжнародних інтеграційних процесах;

- використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегії інтеграції підприємств;

- використовувати набуті знання для самостійного аналізу міжнародних інтеграційних процесів та прийняття на цій основі оптимальних управлінських рішень для суб'єктів міжнародного бізнесу;

- розуміти специфіку та форми ведення бізнесу в умовах міжнародної інтеграції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні підходи до дослідження міжнародної економічної інтеграції

Розробка проблем міжнародної економічної інтеграції вітчизняними та зарубіжними науковцями. Економічні концепції і школи міжнародної економічної інтеграції. Сутність категорії економічна інтеграція.

Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція як форма взаємодії господарюючих суб'єктів.

Основні напрямки міжнародної економічної інтеграції на мікро-, мезо- та макрорівні. Мікрорівень: злиття та поглинання фірм, спільні підприємства, ТНК, об'єднання підприємств. Стратегії інтеграції підприємств: вертикальна, горизонтальна, діагональна та змішана інтеграція. Екстернальна та інтернальна інтеграція. Мезорівень: транскордонні регіони, міжрегіональні економічні зони, міжнародні кластери. Макрорівень: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз.

Тема 3. Економічний аналіз наслідків для міжнародного бізнесу вступу країн у торговельно-економічні союзи

Теорія ефектів митних союзів. Динамічні ефекти від приєднання країн до торговельно-економічних груп. Вплив інтеграційних процесів на економічне зростання.

Тема 4. Інтеграційні процеси у Західній Європі і їх вплив на міжнародний бізнес

Етапи західноєвропейської інтеграції. Основні етапи формування митного союзу в рамках ЄС. Єдиний митний тариф як інструмент торговельної політики ЄС. Інституційна система і фінансові ресурси ЄС. Загальна сільськогосподарська політика ЄС. Загальна торгова політика. Економічні відносини з третіми країнами. Особливості єдиної зовнішньоторговельної політики ЄС. Проблеми розширення ЄС і його подальшого розвитку . Інтеграційні угруповання в Європі. Вплив на міжнародний бізнес України статусу асоційованого члену ЄС.

Тема 5. Інтеграційні процеси у Центрально-Східній Європі.

Інтеграційні угруповання Центрально-Східної Європи. Перспективи приєднання країн Центральної і Східної Європи до ЄС. Основні напрямки

співробітництва країн СНД, ГУАМ, Організації Чорноморського економічного співробітництва. Партнерство України з країнами Центральної та Східної Європи.

Тема 6. Основні напрямки інтеграції Північної та Латинської Америки.

Передумови та особливості північноамериканської інтеграції. Основні положення угоди НАФТА, позитивні і негативні ефекти НАФТА, припинення дії НАФТА та введення USMCA. Загальна характеристика латиноамериканської економічної інтеграції. Економічна інтеграція в рамках Андської групи і Групи трьох. Інтеграційні процеси в КАРИКОМ і МЕРКОСУР.

Тема 7. Особливості інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Загальна характеристика інтеграційних тенденцій в країнах, що розвиваються. Особливості азіатсько-тихоокеанської економічної інтеграції. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Інвестиційна зона АСЕАН: цілі, основні напрямки створення і результати. Взаємне економічне співробітництво. АТЕС: цілі та напрямки діяльності. організаційна структура. Торгова та інвестиційна лібералізація в АТЕС: напрямки, складності проведення та результати.

Тема 8. Інтеграція на африканському континенті .

Економічна інтеграція в Західній Африці. Економічне співтовариство країн Західної Африки (ЕКОВАС). Валютне та економічне економічне співробітництво країн Центральної Африки. Центральноафриканське валютно-економічне співтовариство (СЕМАК). Інтеграційні процеси в Південній і Східній Африці. БРІКС як особливе інтеграційне утворення країн різних континентів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні підходи до дослідження міжнародної економічної інтеграції	10	2	2			6
Тема 2. Міжнародна економічна інтеграція як форма взаємодії господарюючих суб'єктів.	10	2	2			6
Тема 3. Економічний аналіз наслідків для міжнародного бізнесу вступу країн у торговельно-економічні союзи	10	2	2			6
Тема 4.. Інтеграційні процеси у Західній Європі і їх вплив на міжнародний бізнес	10	2	2			6
Тема 5. Інтеграційні процеси у Центрально-Східній Європі	10	2	2			6
Тема 6. Основні напрямки інтеграції Північної та Латинської Америки.	10	2	2			6

Тема 7. Особливості інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.	10	2	2			6
Тема 8. Інтеграція на африканському континенті .	10	2	2			6
Контрольна робота	5					5
Підготовка до екзамену	5					5
Усього годин	90	16	16			58

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

1	Теоретичні підходи до дослідження міжнародної економічної інтеграції. Концептуальні засади міжнародної економічної інтеграції. Основні класичні концепції МЕІ. Фрітрейдерство (А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Ст. Мілль). Ранній та пізній неолібералізм (В. Репке, М. Алле, Б. Баласса). Теорія корпоративізму (С. Рольф, У. Росту). Теорія структуралізму (Г. Мюрдаль). Неокейнсіанство (Р. Купер). Теорії дирижизму (Я. Тінберген, Р. Санвальд, І. Штолер)	2
2	Міжнародна економічна інтеграція як форма взаємодії господарюючих суб'єктів. Рівні та типи міжнародної економічної інтеграції	2
3	Економічний аналіз наслідків для міжнародного бізнесу	2

	вступу країн у торговельно-економічні союзи	
4	Інтеграційні процеси у Західній Європі і їх вплив на міжнародний бізнес	2
5	Інтеграційні процеси у Центрально-Східній Європі	2
6	Основні напрямки інтеграції Північної та Латинської Америки.	2
7	Особливості інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.	2
8	Інтеграція на африканському континенті.	2
	Усього	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 1. Підготовка доповідей.	6
2	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 2. Підготовка доповідей.	6
3	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 3. Підготовка доповідей.	6
4	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 4. Підготовка доповідей.	6
5	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 5. Підготовка	6

	доповідей.	
6	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 6. Підготовка доповідей.	6
7	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 7. Підготовка доповідей.	6
8	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 8. Підготовка доповідей.	6
9	Виконання контрольної роботи	5
10	Підготовка до екзамену	5
	Разом	58

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота, на виконання якої передбачено 5 годин із загального обсягу самостійної роботи студента.

Контрольна робота передбачає написання під час самостійної роботи студента письмової відповіді на поставлене проблемне завдання. Обсяг роботи має становити 10 аркушів, надрукованих Times New Roman, 14, інтервал 1,5, із зазначенням використаних джерел та наявністю посилань на них. Робота має носити не реферативний характер, а характер аналізу поставленої проблеми на основі існуючих даних, думок експертів та власних суджень та висновків студента.

Варіант 1 Охарактеризувати загальну сільськогосподарську політику ЄС та її можливі наслідки для аграрного бізнесу України

Варіант 2. Охарактеризувати позитивні та негативні фактори для міжнародного бізнесу в рамках інтеграційного об'єднання КАРИКОМ.

Варіант 3. Аналіз можливих наслідків для бізнесу в результаті виходу Великобританії із ЄС.

Варіант 4. Специфіка бізнесу в межах міжнародного кластеру.

Варіант 5. Проблеми та перспективи міжнародного бізнесу в рамках АСЕАН

Варіант 6. Аналіз взаємної торгівлі країн Чорноморського економічного співробітництва.

Варіант 7. Аналіз країн-асоційованих членів ЄС та характеру взаємодії їхнього міжнародного бізнесу із ЄС
(<https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/associativnyj-rjad-put-kakih-stran-mozhet-povtorit-ukraina-str-278669/>)

Варіант 8. БРІКС як нова форма економічної інтеграції: аналіз проблем та перспектив.

Варіант 9. USMCA замість NAFTA: причини змін, перспективи нового договору та перші результати.

Варіант 10. Роль спеціальних економічних зон в міжнародній інтеграції.

Варіант 11. Геополітичні передумови євразійської інтеграції.

Варіант 12. Аналіз перспектив та поточної ефективності Євразійського економічного союзу.

Варіант 13. Вплив інтеграційних процесів на розвиток міжнародного бізнесу

Варіант 14. Розкрити глобальні проблеми інтеграції (на основі даних Світового банку
<https://www.vsemirnyjbank.org/ru/news/speech/2013/01/16/otaviano-canuto-talking-points-gaidar-forum-in-russia> та інших джерел)

7. Методи контролю

У даному курсі дисципліни використовуються наступні форми контролю:

відповіді на семінарських заняттях або виконання завдань за темою для студентів на індивідуальному плані;

перевірка виконання контрольної роботи;

підсумковий контроль у вигляді письмового екзамену.

Критерії оцінки успішності та результатів навчання

1. За кожне семінарське заняття встановлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати, виконавши усі запропоновані завдання повно та без помилок. Зазвичай сюди входить відповідь на запитання, винесене на обговорення на семінарське заняття, або виступ з проблематики, винесеної у самостійну роботу студента, а також чіткі короткі відповіді студента на додаткові питання викладача в рамках, винесеної на обговорення теми. Якщо студент плутано та неповно відповідає на основне питання, не відповідає на додаткові питання – його бал знижується. Підвищити його студент може, проявляючи подальшу активність на семінарі, відповідаючи на питання, поставлені іншим студентам, якщо ті не знають відповіді.

2. У курсі дисципліни передбачено 1 контрольну роботу. Контрольна робота виконується під час самостійної роботи і містить ряд вимог, яких необхідно дотримуватись при виконанні для отримання максимального балу. Основна вимога – самостійне осмислення проблеми та формування власного судження на базі вивченого та прочитаного.

3. Підсумком вивчення дисципліни є складання письмового екзамену. Макет білету та приклад білету надається студентам заздалегідь разом із питаннями до екзамену та переліком тем, із яких в екзамені зустрічатимуться задачі. Біля кожного завдання в екзаменаційному білеті проставлено максимальну

кількість балів, що їх можна отримати за наявності чіткої, правильної відповіді.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота									Екзамен	Сума	
											Разом
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т8	Контрольна робота	60	40	100
1	2	3	4	5	6	7					
5	5	5	5	5	5	5	5	20			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Європейська економічна інтеграція. Модуль 6 : навчальний посібник / Стрельцов В.Ю. ; За заг. ред. М. Бойцун, Я. Мудрий, О.М. Рудік . – Харків :

Магістр, 2009 . – 145 с. : табл., рис. – (Бібліотека державного службовця місцевих органів влади у галузі європейської інтеграції) . - Бібліогр.: с.114-115 .

2. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посібн./ І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

3. Мисько О.Н. Международная экономическая интеграция.– СПб: Университет ИТМО, 2015. – 174 с.

4. Резніков В.В. Формування комплексного підходу щодо вдосконалення державного регулювання механізму міжнародної інтеграції України. Харків: Екограф, 2011. – 168 с.

Додаткова література

5. Гончаренко С.Н. Черноморское экономическое сотрудничество: первые 25 лет – Black Sea Economic Cooperation: the First 25 Years / С.Н. Гончаренко. – М. : Ин-т Европы РАН , 2018. – 114 с. – (Доклады Института Европы = Reports of the Institute of Europe / Федеральное гос. бюджетное учреждение науки Ин-т Европы Российской акад. наук ; № 348

6. Грищенко Є.С., Скоробогатова Н.Є. Теоретичні аспекти визначення сутності міжнародної економічної інтеграції. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 24. №1. С. 16-21. URL:

file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/1107-5527-1-PB%20(1).pdf

7. Назаров М.І., Макаренко О.Я. Сучасний стан інтеграційних процесів у світі. *ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО*. 2018. Вип. 18. С. 57-65. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/9.pdf

8. Риндзак О.Т. Міжнародна економічна інтеграція у системі чинників у системі чинників державної міграційної політики. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вик. 3. С. 655-660.

9. Черних В.В. Міжнародні кластери: економічна сутність і класифікація. . *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. В. 118 (ч.1). С. 203-213.
10. Чечурина, М.Н. Международная интеграция и международные организации: учеб. пособие по дисциплине «Международная интеграция и международные организации» и «Международная экономическая интеграция» для студентов специальности 030701. 65 и направлений 031900.62- Международные отношения, 080100.62-Экономика (профіль «Мировая экономика») / М.Н. Чечурина. – Мурманск: изд-во: МГТУ, 2012. – 269 с. URL: http://window.edu.ru/resource/808/78808/files/mstu_mezhdunarodnaya_integratsiya_i_mezhdunarodnye_organizatsii.pdf

Інформаційні ресурси

1. Информационный портал Евразийского экономического союза .URL: <https://portal.eaeunion.org/ru-ru/public/main.aspx>
2. Світовий банк. URL: <https://www.vsemirnyjbank.org/>
3. An official website of the European Union. URL: https://eeas.europa.eu/ru/eu-information-russian_ru
4. BRICS INFORMATION PORTAL URL: <http://infobrics.org/>